Apocriefen

Verschenen in: George Harinck (hoofdredacteur), *Christelijke Encyclopedie* I, Kampen: Kok, 2005, p. 84-85

Van het Griekse *apokruphos*: 'verborgen', 'geheim'. Met apocriefen van het Oude Testament worden die vroegjoodse geschriften bedoeld die wel behoren tot de canon van de oosterse kerken, de Rooms-Katholieke kerk, de lutherse kerken en de Oud-katholieke kerk, maar geen deel uitmaken van de Hebreeuwse bijbel. Ze zijn overgeleverd in het Grieks en worden door de joden, de calvinistische kerken en evangelische groeperingen niet als canoniek en gezaghebbend erkend. Zij worden ook *deuterocanonieke* boeken genoemd. Het betreft de boeken Judit, Wijsheid van Salomo, Tobit, Jezus Sirach (ofwel Ecclesiasticus), Baruch, 1-2 Makkabeeën, de Griekse toevoegingen aan Ester en aan Daniël (nl. het Gebed van Azarja, het Loflied van de drie mannen, Suzanna, Bel en de Draak). Ook het Gebed van Manasse en 4 Ezra worden soms hiertoe gerekend.

Andere joodse apocriefe boeken behoren in het geheel niet tot de canon van de oosterse en westerse kerken. Doorgaans noemt men hen *pseudepigrafen*. Hiertoe behoren bijvoorbeeld de boeken van Henoch, Jubileeën, de Openbaringen van Baruch, van Abraham en van Elia. In christelijke bewerking bewaard gebleven zijn de Hemelvaart van Jesaja en de Testamenten van de Aartsvaders.

Onder apocriefen van het Nieuwe Testament verstaat men die boeken uit het vroege christendom die handelen over Jezus en de apostelen, maar die niet in de canon zijn opgenomen, zoals het Protevangelie van Jakobus, de evangeliën van Maria (Magdalena), van Petrus en van Tomas, de Handelingen van Johannes, van Petrus, van Tomas en van Paulus en Tekla, Paulus' brief aan de Laodicenzen en de Openbaringen van Petrus en van Paulus.

A.F.J. Klijn, *Jezus in de apocriefe evangeliën* (Kampen 1999)
-, *Apocriefe Handelingen van de apostelen* (Kampen 2001)
-, *Apocriefe Openbaringen, orakels en brieven* (Kampen 2001)
Th.C. Vriezen, A.S. van der Woude, *Oudisraëlitische en vroegjoodse literatuur* (Kampen 2000[10]), 402-539

Riemer Roukema